

OOSTENDE ANNO 1815 : ALEXANDER CAVALIE MERCER OP WEG NAAR
WATERLOO, OP DOORTOCHT TE OOSTENDE.

Toen Generaal Alexander Cavalié MERCER (°1783) op vijfentachtigjarige leeftijd stierf te Exeter, liet hij zijn zoon een manuscript na, getiteld :

JOURNAL OF THE WATERLOO CAMPAIGN - KEPT THROUGHOUT
THE CAMPAIGN OF 1815

MERCER, die gestudeerd had aan de Military Academy te Woolwich, was ten tijde van Napoleon Bonaparte's "100 dagen" één van de vele Britse officieren die met hun legerafdeling in allerijl naar het Europese vasteland werden gestuurd om er de onverwachte come-back van de oorlogszuchtige corsicaan tot staan te brengen. De beslissende slag zou midden juni 1815 te Waterloo en omstreken nabij Brussel plaats vinden.

Het vermelde "JOURNAL" was een uitvoerig relaas van MERCER'S militaire avonturen in Vlaanderen en Brabant, voor, tijdens en na dat treffen.

In 1951 werd het in het Nederlandse vertaling van M. CORDEMANS uitgegeven door SCALDIS te Antwerpen. Een exemplaar daarvan berust in het Ostendiana-fonds van de Oostendse Stadsbibliotheek (M 494 1)

* * *

Op 12 april 1815 verlieten MERCER en zijn troepen (bereden geschut) de haven van Harwich en bereikten de volgende dag Oostende, alwaar ze in alle haast op het strand werden afgezet.

Dit leverde ons meteen een uniek getuigenis over onze stad op het einde van het Napoleontische tijdvak op. Een getuigenis dat verre van rooskleurig is...

Laten we MERCER, bij monde van zijn vertaler CORDEMANS, nu zelf aan het woord...

Norbert HOSTYN

...Omstreeks 2 uur 's namiddags, zette een lichte bries uit het N.W. onze agent tot uitvaren aan. We gingen aan boord van onze respectieve schepen met het vooruitzicht op een goede en snelle overvaart. Daarin werden we echter teleurgesteld. Want, daar de bries bij zonsondergang ging liggen, ankerden wij, op het gegeven signaal, aan de monding van de haven, juist toen het donker werd.

De avond was schitterend. De heldere hemel was bezaaid met myriaden sterren boven ons hoofd. Beneden, een kalme, vlakke zee welke de lichten van de stad, die in het verschiet lag, op haar glazige oppervlakte weerkaatste. Enkel de zacht murmelende geluiden die er uit opstegen, samen met het gekabbel van het water onder de boeg van de schepen, onderbraken de plechtige stilte die er heerste, toen

de mannen zich in hun kajuit hadden teruggetrokken. Een lange, lage, zandige streek strekte zich in onze meer onmiddellijke nabijheid uit. Op haar uiterste, naar zee gekeerde punt, kon men amper de donkere massa van Landguardfort onderscheiden.

Bij het krieken van de dag, in de morgen van de 12e, stak een gunstige, alhoewel lichte wind op; we lichtten andermaal het anker en staken in zee. Nadat we de haven uitgevaren waren, lag onze koers een eind ver langs de kust van Suffolk en zo dicht erbij, dat voorwerpen aan land duidelijk konden waargenomen worden. Dit was buitengewoon belangwekkend voor ons die lang te Woodbridge, slechts enkele mijl het land in, gelegerd waren geweest. We kenden elk dorp, elk bosje, elke heuvel - ja nagenoeg elke boom. Daar stonden de huizen waar we zo dikwijls gastvrij ontvangen werden. Daar lagen de schapenweiden waarop we zo dikwijls manoeuvres hadden uitgevoerd. En, terwijl we de monding van de Deben voorbijtrokken, zagen we door onze verrekijkers, op afstand, de hoogsteigen kazerne op de heuvel, met haar pannendaken die beschenen werden door de middagzon.

Nabij Bawdsey verlieten we de kust en stuurden rechtuit over bij een lichte, maar gunstige wind. De lage, zandige kusten van Suffolk verzonken weldra onder de horizon. 's Noenens vervoegden we een vloot koolschepen die naar de rivier vaarden en spoedig daarop zagen we de vuurtoren van Sunksand. Toen de wind ging liggen en het tij ons naar de zandbank toedreef, gingen we voor anker tot bij hoogwater. 's Nachts stelde een lichte bries in de rug en de effen zee ons in de gelegenheid om flink vooruit te komen.

Tegen de morgen (13e) was de wind veel sterker geworden en, alhoewel de kust niet in het zicht was, werden we haar nabijheid gewaar, door het aantal eigenaardige, log-uitziende boten die, in alle richtingen, om ons heen vaarden. Hun voormast, met zijn overgrote breefok, stond recht op in de boeg, of liever, hing er over. We huurden dan een loods van een dezer boten - een kleine stoere kerel die er rond en welgezend uitzag. Zijn borst was versierd met een zilveren medaille waarvan de beeldenaar een anker vertoonde, zoals de medaille van onze kruiers : het kenteken van zijn beroep.

De arme kerel was nauwelijks aan boord, toen hij bestormd werd met ontelbare vragen : "Waar is Buonaparte ?" "Waar is het Franse leger ?" "Wat zijn de Engelsen van zins ?" "Werd er reeds gevochten ?" enz. enz. Hij verstond of hoorde maar één woord van dat alles : "Buonaparte" en herhaalde gedurig : "Il est capôté", wat vergezeld ging van een veelzeggende beweging met de hand dwars over de keel. Tegelijk deed hij zijn best om van zijn plagers af te geraken en zijn werk te beginnen. Hij verrichtte dit met zeer veel ernst. Wij leidden er spoedig uit af, dat er meer dan gewone moeilijkheden moesten bestaan om de haven van Oostende binnen te varen. Hij zorgde eerst en vooral voor het aanbrengen van een kabel en het oprollen ervan aan dek. We zouden spoedig het gebruik daarvan leren kennen.

Middelerwijl bleven we de kust naderen. Alhoewel ze steeds onzichtbaar bleef, deelde de loods ons mede dat ze niet veraf meer was. Zijn verklaring werd bevestigd door het opduiken van de kerktoren en de hoge vuurtoren van Oostende. Die staken reeds voor de helft boven de horizont uit, eer het land zelf zichtbaar werd. Toen ontwaarden we een aantal afzonderlijke en afgeronde gele heuvels. Terzelfdertijd kon men de huizen van de stad duidelijk opmerken. Al onze verrekijkers werden naar de kust gericht. We waren ongeduldig en overdreven nieuwsgierig zoals altijd, wanneer men voor de eerste maal een vreemd land, vooral in de huidige belangwekkende stand van zaken, nadert. Toen gaf de loods, tot onze grote teleurstelling, bevel ons schip te doen bijdraaien. We bevonden dat het tij niet zou toelaten de haven vóór 2 uur 's namiddags binnen te varen. Talrijke schepen, brikken en schoeners, lagen bijgedraaid zoals wij en andere kwamen ononderbroken aan.

Niets kon voorzeker meer afkeer wekken dan het uitzicht van de kust. Zandheuvels zover het oog reikte, enkel onderbroken door de grijze en doodse versterkingen en gebouwen van Oostende en, verder naar het Westen toe, door de torens van Mittelkerke en Nieuport, die boven de zandheuvels uitstaken. Daarenboven was het weder weinig geschikt om het tafereel te verlevendigen. Er woei een flinke bries en de hemel was bewolkt. De zee was zwart, ruw en kil. Het land, eenvormig, koud en grijs, leverde amper enig spel van licht en schaduw en dienvolgens geen eigenaardigheid op. Toen we het echter meer van nabij onderzochten, bevonden we dat dit afstotende uiterlijk een liefelijk juweel verborgen hield. Door de openingen, tussen de zandheuvels in, kon men een rijk en vlak landschap zien, begroeid met de levendigste gewassen, en bestippeld met dorpen en hoeven, die tussen bomenlanen en kleine oppervlakten bos verspreid lagen. Toen, af en toe, een zonnestraal doorbrak en dit landschap verlichtte, gaf hij er een dromerig voorkomen aan, dat zeer aangenaam was en ons gemoed, dat teleurgesteld was door het somber uitzicht van de kust, opmonterde.

Een zwarte massa hout, die rechts van de toegang tot de haven uit het water oprees en die, naar we vernamen, een fort was, eiste nu hoofdzakelijk onze aandacht op. Naarmate het tij rijst, wordt de diepte van het water kenbaar gemaakt door verschillende vlaggen die op dit fort gehesen worden. We waren opgetogen toen ten langen laatste de vlag (een rode), welke de nodige diepte voor ons schip aanduidde, werd gehesen en we naar de havenmondung oploeffden...

(vervolgt)

A.C. MERCER

